

**Zakres i metodyka prowadzenia oceny wartości użytkowej
bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego w zakresie cech
produkcji mleka przez Polską Federację Hodowców Bydła i Producentów
Mleka w Warszawie**

§ 1. Ocena wartości użytkowej bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego w zakresie cech produkcji mleka prowadzona jest zgodnie z decyzją Komisji 2006/427/WE z 20 czerwca 2006 r. ustanawiającej metody oceny wartości użytkowej i metody oceny wartości genetycznej zwierząt hodowlanych czystorasowych z gatunku bydła (Dz. U. WE L 169 z 22.06.2006, str. 56)

§ 2. 1. Ocena wartości użytkowej bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego w zakresie cech produkcji mleka prowadzona jest na zlecenie hodowcy na podstawie umowy zawartej pomiędzy PFHBiPM, a hodowcą (właścicielem, posiadaczem zwierząt).

2. Wysokość opłat za prowadzenie oceny, o której mowa w ust. 1 oraz tryb ich regulowania ustalana jest zarządzeniem Dyrektora PFHBiPM po akceptacji Zarządu Polskiej Federacji Hodowców Bydła i Producentów Mleka.

§ 3. Ocena wartości użytkowej bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego w zakresie cech produkcji mleka obejmuje:

- 1) ocenę użytkowości mlecznej określaną na podstawie próbnych udojów;
- 2) ocenę użytkowości rozplodowej;
- 3) ocenę typu i budowy;
- 4) ocenę cech funkcjonalnych.

§ 4. 1. Oceną wartości użytkowej bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego w zakresie cech produkcji mleka obejmuje się wszystkie zwierzęta o mlecznym lub mięsno-mlecznym kierunku użytkowania utrzymywane w stadzie, stosując dla wszystkich ocenianych zwierząt taką samą metodę oceny. W przypadku stad z robotem udojowym, o wyborze metody oceny decyduje stosowany system doju.

2. Zwierzęta poddawane ocenie, bez względu na płeć i rasę, muszą być oznakowane zgodnie z przepisami ustawy o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt.

3. Zwierzęta poddawane ocenie są identyfikowane przez porównanie numeru identyfikacyjnego na kolczyku z numerem odnotowanym w dokumentach hodowlanych i w paszporcie.

4. W przypadku ras wielomaściowych (łaciatych) – w stadach, w których hodowca zdecydował o prowadzeniu dokumentacji hodowlanej dla wszystkich samic w postaci karty jałówki-krowy, zwierzęta identyfikowane są dodatkowo przez porównanie konturów umaszczenia z ich rysunkiem (lub zdjęciem) znajdującymi się w dokumentach hodowlanych.

§ 5. 1. Próbnny udój polega na ustaleniu (zmierzeniu) i zarejestrowaniu ilości udojonego mleka indywidualnie od każdej krowy oraz pobraniu, indywidualnie od każdego zwierzęcia, reprezentatywnej próbki mleka.

2. Nie ustala się ilości udojonego mleka i nie pobiera się prób mleka z udojów przeprowadzonych w czasie czterech dni od dnia rozpoczęcia laktacji.

3. Próbnny udój przeprowadzany jest przez osobę upoważnioną przez prowadzącego ocenę:

- 1) minimum 11 razy w roku i polega na ustaleniu ilości udojonego mleka w okresie 24 godzin oraz pobraniu łącznej próby mleka składającej się z prób pobranych z każdego udoju przeprowadzonego w tym okresie (metoda „A4”);
- 2) minimum 6 razy w roku i polega na ustaleniu ilości udojonego mleka w okresie 24 godzin oraz pobraniu łącznej próby mleka składającej się z prób pobranych z każdego udoju przeprowadzonego w tym okresie (metoda „A8”).
- 3) minimum 11 razy w roku i polega na ustaleniu ilości udojonego mleka z jednego udoju, przemiennie rannego lub wieczornego i pobraniu próby mleka z tego udoju, pod warunkiem prowadzenia dwóch udojów w ciągu 24 godzin (metoda „AT4”);
- 4) w przypadku obór wyposażonych w hale udojowe z automatycznymi miernikami ilości udojonego mleka minimum 11 razy w roku i polega na ustaleniu ilości mleka zarejestrowanego w okresie 24 godzin, oraz pobraniu 1 próby mleka z jednego doju z dojów w dobie próby, przemiennie rannego lub wieczornego. (metoda „AZ4”)
- 5) w przypadku obór wyposażonych w hale udojowe z automatycznymi miernikami ilości udojonego mleka minimum 6 razy w roku i polega na ustaleniu ilości mleka zarejestrowanego w okresie 24 godzin, oraz pobraniu 1 próby mleka z jednego z dojów w dobie próby, naprzemiennie rannego lub wieczornego. (metoda „AZ8”)
- 6) w przypadku robotów udojowych, minimum 11 razy w roku i polega na ustaleniu dobowej produkcji mleka na podstawie ilości zarejestrowanego mleka z okresu 48

godzin poprzedzających pobranie próby, oraz pobraniu 1 próby mleka z jednego doju w dobie próby. (metoda "AR4")

- 7) w przypadku robotów udojowych, minimum 6 razy w roku i polega na ustaleniu dobowej produkcji mleka na podstawie ilości zarejestrowanego mleka z okresu 48 godzin poprzedzających pobranie próby, oraz pobraniu 1 próby mleka z jednego doju w dobie próby. (metoda "AR8")

§ 6. 1. Do pomiaru ilości udojonego mleka używane są następujące rodzaje urządzeń:

- 1) wagi
  - 2) mlekometry mechaniczne
  - 3) elektroniczne urządzenia do automatycznego pomiaru mleka
2. Urządzenia, o których mowa w ust. 1, muszą posiadać stałą lub tymczasową akceptację Międzynarodowego Komitetu ds. Oceny Wartości Użytkowej Zwierząt ICAR.
3. Urządzenia, o których mowa w ust. 1, muszą być spójne pomiarowo z jednostkami SI oraz podlegać systematycznej ocenie lub kalibracji.

§ 7. 1. Ocena użytkowości mlecznej bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego w zakresie cech produkcji mleka obejmuje:

- 1) określenie wydajności mlecznej krowy w laktacji, na podstawie wyników przeprowadzonych próbnym udojów;
  - 2) ustalenie zawartości suchej masy mleka oraz zawartości tłuszczu, białka i laktozy w próbce mleka, pobranej w czasie próbnego udoju zgodnie z jego specyfiką;
  - 3) obliczenie wydajności tłuszczu, białka i laktozy w laktacji, na podstawie określonej wydajności mlecznej oraz ustalonej w kolejnych próbnym udojach zawartości tłuszczu, białka i laktozy;
  - 4) określenie liczby komórek somatycznych;
  - 5) określenie zawartości mocznika.
2. Na podstawie informacji o użytkowości mlecznej każdej krowy w stadzie ustalana jest dla każdego stada:
- 1) ilość kilogramów mleka udojonego w trakcie próbnego udoju;
  - 2) przeciętna dla laktacji:
    - a) liczba krów,
    - b) wydajność kg mleka,
    - c) wydajność kg tłuszczu oraz procentowa zawartość tłuszczu,

- d) wydajność kg białka oraz procentowa zawartość białka,
- 3) przeciętna dla obory:
  - a) liczba krów,
  - b) wydajność kg mleka,
  - c) wydajność kg tłuszczu oraz procentowa zawartość tłuszczu,
  - d) wydajność kg białka oraz procentowa zawartość białka

§ 8. 1. Ocena użytkowości rozplodowej bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego w zakresie cech produkcji mleka polega na ustaleniu dla każdej samicy w stadzie:

- 1) wieku pierwszego wycielenia;
- 2) okresów międzyciążowych;
- 3) okresów międzwycieleniowych;
- 4) rodzajów porodu;
- 5) żywotności urodzonego cielęcia.

2. Ocena użytkowości rozplodowej bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego, w zakresie określonym w ust. 1 pkt 1-3 prowadzi się na podstawie następujących danych, ustalanych dla każdej samicy w stadzie:

- 1) daty urodzenia;
- 2) daty pokrycia lub sztucznego unasienienia, lub czasu przebywania buhaja w stadzie, w przypadku krycia haremowego;
- 3) nazwy i numeru identyfikacyjnego buhaja użytego do krycia lub buhaja, którego nasienie zostało użyte do wykonania zabiegu sztucznego unasieniania;
- 4) daty pozyskania i liczby uzyskanych komórek jajowych lub zarodków;
- 5) daty przeniesienia zarodka, danych o rodzicach genetycznych;
- 6) daty wycielenia lub poronienia;
- 7) masy urodzonego cielęcia;
- 8) liczby wycieleń od początku okresu rozplodowego;
- 9) numerów identyfikacyjnych urodzonych cieląt;
- 10) płci i liczby urodzonych cieląt;
- 11) dat zaszuszenia;
- 12) daty ubycia i przyczyny ubycia.

3. Określenie rodzaju porodu polega na zakwalifikowaniu go do jednej z następujących kategorii:

- 1) samodzielny

- 2) łatwy
- 3) trudny przy użyciu znacznie większej siły niż normalnie
- 4) ciężki (zabieg chirurgiczny, uszkodzenie krwi lub cielęcia, embriotomia)
- 5) poronienie
- 6) cesarskie cięcie

4. Określenie żywotności urodzonego cielęcia polega na zakwalifikowaniu go do jednej z następujących kategorii:

- 1) cielę żywe, normalne, bez deformacji
- 2) cielę martwe przy urodzeniu lub padło w ciągu 24 godzin, bez deformacji
- 3) cielę z deformacjami lub potworkowate żywe
- 4) cielę z deformacjami lub potworkowate martwe

§ 9.1. Ocena cech funkcjonalnych obejmuje określenie:

- 1) zawartości komórek somatycznych;
- 2) szybkości oddawania mleka;
- 3) zachowania się zwierzęcia podczas doju;

2. Określenie szybkości oddawania mleka polega na zakwalifikowaniu go do jednej z następujących kategorii:

- 1) bardzo wolne
- 2) wolne
- 3) przeciętnie
- 4) szybko
- 5) bardzo szybko

3. Określenie zachowania się zwierzęcia w czasie doju polega na zakwalifikowaniu go do jednej z następujących kategorii:

- 1) zwierzę powolne
- 2) zwierzę normalnie reagujące
- 3) zwierzę pobudliwe lub agresywne

§ 10. 1. Ocena typu i budowy bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego polega na niezależnym mierzeniu lub ocenianiu poszczególnych cech budowy zwierzęcia.

2. Cechy budowy zwierzęcia, które nie są mierzone, oceniane są liniowo w skali dziewięciopunktowej, w której punkty 1 i 9 określają dolną i górną granicę poszczególnych cech.

§ 11. 1. Wyniki oceny wartości użytkowej bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego w zakresie cech produkcji mleka udostępniane są właścicielowi, posiadaczowi zwierząt każdorazowo po wykonaniu próbnego udoju, w postaci wydrukowanych raportów lub – na życzenie hodowcy – w formie elektronicznej.

2. Wyniki zbiorcze (roczne) publikowane są w wydawnictwach krajowych i regionalnych PFHBiPM oraz umieszczane na stronie internetowej.